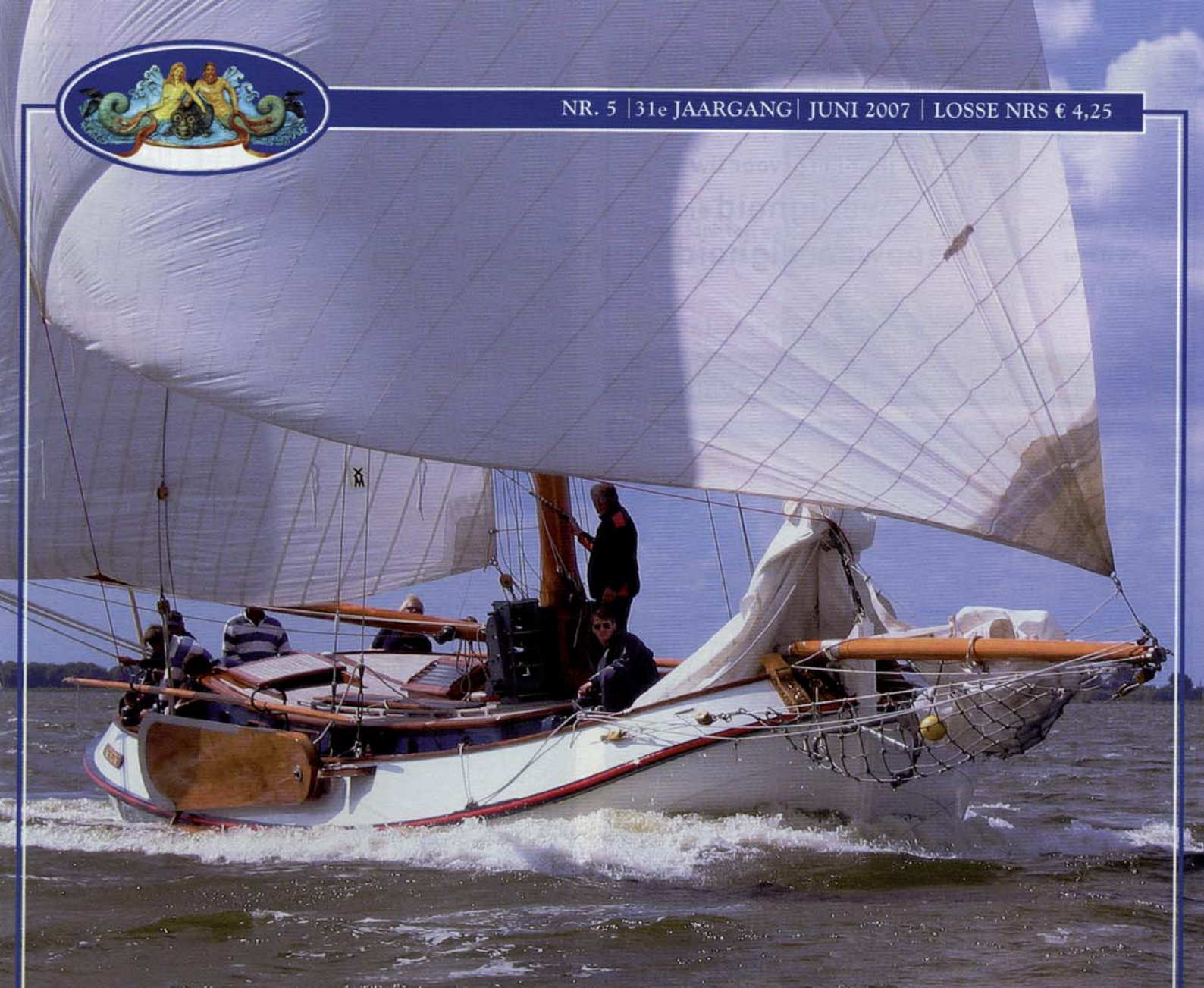

NR. 5 | 31e JAARGANG | JUNI 2007 | LOSSE NRS € 4,25

SPIEGEL DER ZEILVAART

- Kieljachten en Centerboards in de periode 1880-1900, deel 1
- Na veertig jaar eindelijk een punter!
- Jan Visser, weerman: "Mooi weer is geen weer"
- Het eiland Wieringen vòdr de aanleg van de Afsluitdijk
- Scheepswerf De Hoop succesvol in Workum
- Met de *Idefix* van de Ierse Zee naar Harlingen
- Herinnert u ze nog? De wrakken van de vissers van Spakenburg
- Zelf boeken is intensief en dat moet je leuk vinden
- Eén vleugel met twee gaten: de trim van de fok

Herinnert u ze nog?

TEKST EN FOTO'S: PIETER DE VOS

De wrakken van de vissers van Spakenburg

Herinner je ze nog.

Die vissers?

Alle zeilen in de wind,

Ze trotseerde elke storm.

Waar zijn ze nu? Waar zijn ze nu?

Ze voeren met ze allen de zee op.

Hun vrouwen en kinderen op de kant

Ze hadden nog een toekomst op te bouwen

Waar zijn ze nu? Waar zijn ze nu?

Denk nog een terug aan die tijden van weleer.

Er is zoveel te vertellen, maar die tijd komt nimmer

weer.

*Waar zijn de vissers van weleer? Vissen op de paling
in het meer.*

Spakenburgse visserskoor, van de cd Een zeeman
houdt van varen (www.visserskoor.nl).

De toekomst

Stel, u leeft over 500 jaar. Hoe zal Nederland er dan uit zien? Onder water, boven water of onder een dikke laag ijs? Laten we uitgaan van het positieve, boven water dus. De inpoldering is doorgegaan volgens een wet uit het jaar 2322. Archeologen zijn aan een voormalig meer onderzoek aan het doen bij een dorpje aan de rand van dat oude meer. Ze komen niet veel meer dan restanten en funderingen van huizen tegen.

Er staat een man op een verhoging waar vroeger de haven lag. Hij kijkt naar de Oostkant en ziet de archeologen aan de gang. Langzaam en met veel

geduld werken ze laag voor laag de grond weg. Ze komen op een zandlaag met een veenlaag eronder aan. Er steken verschillende verteerde planken en balken uit de grond. Verder gaan ze. Het lijken schepen. Na deze ontdekking komt een echt onderzoek en veel later komt uit het lab een datering: begin 20^e eeuw tot halverwege die eeuw. Wat waren het voor schepen? Wie voeren er op?

Oktober 2000

Ik sta op de Oostpier van de haven van Spakenburg. Het is eind oktober 2000. De voorgaande

dagen zijn de laatste charterbotters van dit jaar binnengekomen; de schepen gaan in winterslaap. Het weer is bar. Een windkracht 7 à 8 waait uit zuidoostelijke richting over het Nijkerkernauw. Op het IJsselmeer stuwt het water op en de randmeren stromen leeg. Geen water maar land en we hebben al zo weinig. Maar ja, morgen is het weer over. Een gek verschijnsel. Eigenlijk is het opeens een onzure plek. In de zomer lopen de passanten hier van hun vakantie te genieten, nu is er geen levend wezen te zien. Geen vogel, geen rat, niets.

Toch is het een machtig spel van de natuur, die storm en de wolken die met een enorme snelheid laag over je heen schieten. Ik kijk naar de overkant naar een grote kale dijk met een paar iets te moderne windmolens erop: nieuw land. Het waterpeil zakt langzaam, centimeter na centimeter. Zo is het ook achter die dijk gegaan. Er kwamen veel voorwerpen naar boven met het zakken van het water. Geschiedkundig belangrijke voorwerpen, zoals vliegtuigen uit de Tweede Wereldoorlog, schepen en vele gebruiksvoorwerpen, zoals netten, enzovoort. Interessant voor archeologen.

Dan valt mijn blik op het nieuwe stukje land ten oosten van de pier. Nou ja, land? Meer een sompige bodem met veel rommel erop. Moeilijk te zien wat er ligt, maar ik weet dat er wrakken moeten liggen. Ik trek de stoute laarzen aan, pak mijn fototoestel en stap de pier af. De wind is sterk. De wrakken liggen er bij alsof ze willen zeggen dat zij gelukkig niet meer hoeven. Dagelijks varen hun ex-collega's voorbij, maar zij hebben rust. Ik tel ongeveer 23 wrakken. In sommige staat nog een motor, dat bij navraag een oude T of A Ford motor blijkt. Zelfs de aandrijfriem zit er nog op. Bij de ander ligt een kop van het zwaard, bij weer een ander een roer. In de meeste botters is de bun nog zichtbaar. Vanaf het berghout is bij de meeste alles weg.

Wat gebeurde er?

In de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw was de visserij in Spakenburg bijna over. De schepen waren overbodig en lagen te rotten of al half gezonken in de haven. Voor de kachel waren ze niet geschikt, dus werden ze de haven uitgevaren en voorbij de krib van de Oostpier tot zinken gebracht. Ook met Koninginnedag was er een mooie manier om van de schepen af te komen: je steekt ze gewoon in brand en laat ze liggen. Net naast de pier ligt een Volendamse kwak die op een botter was ingevaren, die hebben ze ook gelijk maar laten liggen.

Terug naar begin 20e eeuw

Een oude visser staat op de Oostpier en ziet de schepen op de Zuiderzee naar de haven haasten. De vloot komt thuis. Zal het een goede vangst zijn? Het is 1910. Botters varen af en aan met vis de haven van Spakenburg binnen. Bij de afslag gaat de BU182 de bocht om de Nieuwe haven in, draait de kop en legt met zijn kop tegen de wal aan tussen de andere botters (er liggen er ongeveer vijftig) die al binnen zijn. De netten hangt hij te drogen, hij schrobt het schip en gaat naar huis. Geen van beide mannen weten iets van wat er komt en in de toekomst verloren gaat. Voor hen

is er weer een week voorbij. Morgen naar de kerk en op maandag weer beginnen.

December 2006

Ik sta op de Oostpier en kijk over dit gebied. Ik zie niks, behalve een paar markeerboeien voor gevaarlijk vaarwater. Ik bedenk me op eens dat Spakenburg de meeste botters op haar grondgebied heeft liggen: de helft boven en de andere helft onder water. Welke van deze twee zal over 500 jaar ontdekt worden? Ze zijn voor de geschiedenis misschien van dezelfde waarde. Wat denkt u, zeilen de botters over 500 jaar nog?

Een paar oude Spakenburgers weten nu nog wel verschillende schepen te liggen met hun nummer erbij. Zelfs in 1973 is er nog een botter terecht gekomen op het kerkhof. De BU15 was één van de laatste schepen die hier haar laatste rustplaats kreeg. Er zijn nog veel schepen zichtbaar, maar er liggen er nog veel meer onder het zand. Ook verderop richting Nijkerk lagen er nog wat, maar die zijn veelal verdwenen bij zandwinning in dit gebied. Het grootste deel van de foto's is in 2000 gemaakt bij een harde storm. Voordat de dijk van Flevoland voor de deur lag, viel het vaker droog,

En de zee was er nog, zo ook de kwajongens (1958, Wouter Heijnen).

zoals te zien is op de foto's uit 1958. De echt slechte botter, ook in de tijd van de visserij, werd hier al heen gevaren en afgezonken.

Romantisch was de visserij niet, al doet men dat vaak wel zo voorkomen. Zeg nou zelf, vroeger was toch alles beter? De schepen wel, maar het leven niet. Iedere visser moest na de afsluiting van de Zuiderzee toch brood op de plank krijgen. De schepen waren niet meer te onderhouden en hadden geen nut meer. Gelukkig hebben velen een nieuwe bestemming, maar ze leven en bewegen niet meer zoals een jaar of zeventig terug.

Onder: Botterroer in vergane staat. Geheel onder: Sommige lijken wel geëxplodeerd.

